

První pastýřský list litoměřického biskupa Štěpána Trochty

Tento svůj první pastýřský list Štěpán Trochta přednesl 26. prosince 1947 (tiskem byl vydán jako samostatný sešit na počátku následujícího roku), tedy na svátek patrona litoměřické diecéze a místní katedrály sv. Štěpána a zároveň měsíc po své biskupské instalaci. Projevuje se v něm již první seznámení s komplikovanou pastorační situací litoměřické diecéze, nezůstává však pouze u konstatování, ale pastýřský list sám o sobě představuje jakýsi pastorační plán litoměřické diecéze pro rok 1948 i pro další léta. List je v tomto ohledu psán sice s vědomím všech těžkostí, zároveň však s důvěrou ve schopnosti všech diecezánů a v Boží pomoc. Z dnešního pohledu možná překvapí poněkud „budovatelská“ rétorika, kterou je však třeba zařadit do dobového kontextu, kdy byla práce a úsilí překlenout problémy způsobené předchozími válečnými lety na prvním místě v dobovém diskurzu, a to zvláště vzhledem k „budování“ a dosídlování pohraničních oblastí.

První pastýřský list

Draží bratři a sestry v Kristu,

obracím se na vás pastýřským listem po prvé a Božím řízením právě na počátku nového občanského roku. Činím tak s pocitem nejhlubší odpovědnosti před Bohem i před vámi, se srdcem přeplněným odhodlanou láskou pracovat obětavě pro každého z vás, pro vaše všeobecné blaho, ale především pro váš duchovní prospěch a spásu.

Nejprve cítím povinnost projevití nejoddanější díky Jeho Svatosti papeži Piu. XII. za důvěru, jež ho pohnula svěřiti mně ubohému péči o diecési tak ohroženou a potřebnou. Ujmu se zde z vděčnosti obětavě církevní reorganisační a pokusím se klásti trpělivě nové základy pro duchovní život a náboženskou obrodu.

Děkuji také vládě Československé republiky za projevenou důvěru a vynasnažím se, aby si ji svou spoluprací na obnově veřejného života zasloužil. Stejně upřímně děkuji představiteli Svaté Stolice, J. E. nejd. Msgr. Dr. Xaveru Ritterovi, za to, že mne láskyplně na biskupa vysvětil aj. E. nejd. Dr. Josefu Beranovi, arcibiskupu pražskému a primasu českému, za to, že mne sem k vám na biskupský stolec uvedl i za starostlivou péči o blaho zdejší diecéze, již mi usnadnil těžké začátky. Zářný příklad horlivosti obou mi vzpruhou a povzbuzením při další práci.

Bratské Pán Bůh zaplať také vám, draží bratři kněží diecéšní i řeholní, vám ctihodné řeholní sestry, i vím věřící, kteří jste provázeli mé jmenování i můj příchod diecése přátelskou přízní, nespočetnými blahopřáními, obětmi a modlitbou. Obzvláště dík za blahopřání, modlitby a dobré skutky dítek, které mi způsobily tolik radosti. Modliteb jejich nevinných srdcí si nesmírně vážím a přál bych si v nich míti vždycky své nejobětavější pomocníky a dobré přátele, „neboť pravím vám, že andělé jejich v nebi stále patří na tváře Otce mého, jenž jest v nebesích“. (Mat. XVIII, 10.)

Prozřetelnost Boží mne k vám posílá ve chvíli velkého dějinného přelomu obzvláště důležité, v době pohnuté, jež neměla ještě dost času a možností vyhojiti mnohé z bolestivých ran, zasazených jí poslední hroznou válkou. Jako všude, tak i nás hledá ještě společnost lidská v ohledu duchovním, mravním i hospodářském teprve tu pravou cestu a mnohé bude nutno ještě vykonati, nežli všeobecně zavládnou zcela normální poměry, vyznačující se dokonalou právní jistotou a klidným soužitím různých skupin obyvatelstva. Tyto všeobecné těžkosti jsou právě na území naší diecéze velmi palčivé a naléhají na urychlené a zdravé dořešení. Proto, ač jsem si plně vědom, že mým nejpřednějším úkolem má býti obroda mravní a rozkvět náboženského života diecéze, a nechci zde šetřit žádnou obětí, nerad bych se přece vyhýbal i jiným úkolům,

jež přesahují rámeček čistě církevní, avšak s ním úzce souvisí a mají význam celonárodní, celostátní, ba všelidský.

Vždyť náboženství a jím podmíněná mravní zdatnost může a má být ve veškerém podnikání nejúčinnější obrodnou silou. Proto vás prosím, drazí věřící, využijte všude tam, kde jde o zájem celku, všech mravních hodnot, které jsou v náboženství tak bohatě uloženy, aby obnova našeho veřejného života byla co nejdříve a nejúspěšněji dokončena. Nepochybují, že všichni, kdož usilují nezištně o dobro našeho státu a lidu, uvítají s radostí tento váš mravní přínos a opačně i my budeme každému ze srdce vděční, kdo bude chápat naše dobré snahy a poskytne nám přátelskou podporu.

Sami víte nejlépe, drazí bratři a sestry, že úkoly, jež na nás čekají, jsou mnohé a téměř všechny stejně naléhavé. Nejnáléhavější a nejobtížnější k rychlému řešení jsou právě úkoly mravní a náboženské. Odkázán na vlastní schopnost a sílu, mnoho bych toho nedokázal a brzy bych ztratil odvalu. Myslím si však se sv. Pavlem, že „všechno mohu v Tom, kdož mne posiluje“ a přitom spoléhám na spolupráci svých obětavých kněží i na vaši spolupráci a vaše modlitby. Vy všichni jste již svým křesťanským charakterem povoláni k obětavé práci pro království Kristovo, a kdo by se jí vyhýbal, nebyl by dobrým křesťanem, neboť „víra nemá-li skutků, jest mrtvá“ (Sv. Jak. II, 17.)

A máme se lekat početností a obtížností úkolů a obávat se nezdaru, když vy i já, když my všichni jsme povoláni spolupracovat semknutě a věrně na svěřeném úseku práce pro to nejpotřebnější a nejvznešenější samou Prozřetelností Boží? Já alespoň, maje jíti po stopách apoštolů Kristových a pokračovat v jejich záchranné práci, nespouštím ani na okamžik se zřetele slov, jež k nim Kristus kdysi pronesl: „Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás k tomu, abyste šli a přinášeli užitek a užitek váš, aby zůstal, by začali byste poprosili Otce ve jménu mém, dal vám.“ (Jan XV, 16.)

Přišel jsem k vám tedy, poslán samou Prozřetelností Boží, a nyní vás jen žádám, abyste prosili se mnou každodenně a úpěnlivě všemohoucího Otce ve jménu Ježíše Krista, aby má práce pro království Boží ve vašich duších přinesla opravdový užitek a aby ovoce této práce bylo trvalé. Nepřišel jsem za vámi, abych hledal své zabezpečení aneb své dobré bydlo, nýbrž abych s vámi spolupracoval, abych vám podle svých sil pomohl zprostředkovat vám přátelství Boží, které činí náš pozemský život teprve spokojeným a krásným.

A když jsem tak uvažoval před Bohem a před svým svědomím, jakým způsobem by se měla rozvíjet má práce pro blaho vašich duší, tu jsem se rozhodl po rozjímání a modlitbě učiniti programem svého arcipastýřského působení mezi vámi: *actio, sacrificium, caritas* – práci, obět a lásku. Usoudil jsem, že jen odhodlán k plnění těchto předsevzetí budu moci s Boží i vaší pomocí dokázat něco pro záchranu vaší diecése. Zdůrazňuji však hned, že zvolení pracovní heslo vyplývá nutně ze zvláštních potřeb této diecése. Proto je musíte přijati za své i vy; všem, mně, mému duchovenstvu i věřícím musí se státi programem budoucí plodné činnosti.

I. ACTIO – PRÁCE

Je známo, že míra požehnání Božího je závislá na lidském přičinění. Staré přísloví praví: „Bez Božího požehnání, marné lidské namáhání.“ Se stejným oprávněním však můžeme říci: bez lidského namáhání, žádné Boží požehnání. Potřebu mimořádného požehnání Božího pocítujeme dnes všichni. Stejnou samozřejmostí musí tedy pro nás být vyvinout horlivou činnost, abychom si je zasloužili.

Všeobecná potřeba práce.

Hrůzy válečné zničily mnoho hodnot i zařazení a nelitostná smrt skosila mnoho nadějných životů, schopných produktivní práce. Představitelé států apelují stále naléhavěji na obyvatelstvo, vybízí je k zvýšené výkonnosti, aby byly rány co nejdříve zaceleny. To platí o

celé Evropě, platí to obzvlášť o našem státě. Byla u nás v tom směru učiněna již různá mimořádná opatření.

Na území naší diecése je zvýšená výkonnost tím žádoucnější, protože území toto bylo následky války ve zvláštní míře poškozeno. Ale nejen válečné škody, nýbrž i snížená stav obyvatelstva a jeho přesuny, přestavba organisace průmyslu, nové obyvatelstvo, které namnoze hledá k novým poměrům teprve svůj poměr; nové síly, které se teprve zaškolují, hledající v celkovém vývoji pracovního procesu své pravé místo, to všechno způsobuje, že jedině zvýšený pracovní výkon, poctivý postoj k práci a svědomité chápání povinnosti jako nezbytné služby celku může splniti bez velkých škod množství naléhavých úkolů. Jde snad v první řadě o práci na poli, v dolech i továrnách, ale to v neztenčené míře také o každé jiné práci zřízenců, úředníků a správních orgánů. Bez jejich pohotovosti nemohl by hospodářský stroj spolehlivě a včas fungovat.

Po roce velkého sucha a neúrody, uprostřed bezohledné zimy vyzývám všechny důrazně, kdož na to mohou míti vliv, aby hlavně ta práce, která směřuje k zabezpečení pracujícího lidu pro zimní období, byla svědomitě a neodkladně vykonána, aby veškerému obyvatelstvu byl včas a v dostatečné míře zajištěn každodenní chléb, otop a nejpotřebnější k životu. Opominouti tuto povinnost nebylo by toliko činem asociálním, nýbrž i těžkým prohřešením proti lásce křesťanské, jež nám přikazuje účinně pomáhat bližnímu nalézajícímu se v nouzi a tísní.

A nedomnívejme se ani, že naše práce má význam jenom pro dobu přítomnou a pro dobu nejbližší následující. Tak uvažují lidé sobečtí a neprozíraví, kteří nedomyšlejí vzájemnou závislost příčin a jejich následků, kteří pro nezřízenou lásku k sobě zanedbávají lásku k celku a povinnost k budoucím pokolením. Nepochopíme-li správně velkých úkolů přítomné doby a svých závazků k nim, pak jsem opravdu pro své veliké poslání nedorostl, co po nás žádal hlas doby, který je hlasem Božím, že jsme nebyli mravně dost vysoko, abychom chápali svou povinnost pracovati, přihlížejíce k věčnosti. Jedině takto chápaná práce nese na sobě rys Boží velikosti a Jeho požehnání.

Je to úkolem hlavně kulturních pracovníků a inteligence, aby rozpoznala správně, co je v dnešním dění mravně hodnotné, trvalé a prospěšné a přičinila se, aby veškeré kulturní, sociální a myšlenkové snažení bylo zakotveno hluboce v přirozeném mravním řádu a opřeno o vůli nejvyššího Zákonodárce. Posláním inteligence dáti dnešnímu revolučnímu přerodu takovou duchovní a mravní náplň, aby vedl ke skutečnému pokroku a nikoliv k nové katastrofě. Činnost vaše, pracovníci ducha, je tedy nejvyšší důležitá, a ta budete-li ji konat odpovědně před Bohem a dějinami, vaše práce si zaslouží od Boha i od lidí zvláštního ocenění a pochvaly.

Vím, že práce je těžká, že tělesná i duševní námaha vyžaduje velkých sebezáporů. Po pádu člověka stala se pokutou za hřích a samým Bohem nám bylo řečeno: „V potu tváře své budeš se sytiti chlebem svým“ (Gen. III, 19). Měl jsem příležitost přesvědčovati se o tom hodně po celý život a hlavně za pobytu v koncentračních táborech. I půdu této diecése jsem zkropil často nejenom krůpějemi úzkostného potu, nýbrž docela i svou vlastní krví. Nikdy jsem však proti Prozřetelnosti Boží nereptal, přesvědčen, že i když nejtěžší kříže sesílá, vždy tím sleduje přece své nejuznesenější plány k mravnímu zdokonalení člověka a jeho věčné spáse.

Dívejme se proto na práci jako na nejsvětější povinnost, na vyšší službu Bohu i bližnímu a stane se nám snesitelnější, ano, radostnou. Vždyť práce je vlastně nejvýmluvnějším výrazem naší lásky k bližnímu, školou, v níž se tříbí a zdokonalují charaktery, příležitostí k zadostučinování vnitřnímu zdokonalování a opravdovým následování božského Dělníka, Ježíše Krista. Vy všichni, kteří pracujete někdy až do úpadu, nespouštějte nikdy ze zřetele příklad Ježíše, Boha-člověka, který si v potu tváře dobýval denního chleba a který svým Božstvím veškeru práci tak krásně povznesl a posvětil. V jeho příkladu naleznete povzbuzení a úlevu a vaše posvěcená práce, konaná ve spojení s Bohem bude pro vás zdrojem nejhodnějších zásluh pro nebe a ustavičnou modlitbou. Vždyť ani nejušednější práce není bez významu pro život věčný, je-li konána s vírou a čistým úmyslem a na místě je napomenutí sv. Pavla v tomto ohledu: „Buď že tedy jíte nebo pijete nebo cokoli jiného činíte, všechno ke slávě Boží činite.“ (I. Kor. X, 31.)

Potřeba horlivé činnosti v ohledu náboženském

Avšak když se již volá všude tolik po práci, co vám mám potom říci o práci na rozsáhlé a na mnohých místech zcela opuštěné vinici Boží? Ti, kdož se dívají na naši diecési jen zpozzdálí, mohou si učiniti jen stěží představu o tom, v jak žalostném stavu se vskutku nalézá. Nejen naprostý nedostatek kněží, nýbrž i pracovníků na poli náboženském a duchovním vůbec je tak bolestný, že se mi zdá, jako by si byl božský Spasitel právě při pohledu na ni bolestně pozasteskl: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo. Proste tedy Páně žně, aby poslal dělníky na svou žeň.“ (Mat. IX, 37–38.) Líto je mi zástupu, líto je mi z té duše našeho lidu, protože je opravdu namnoze jako ovce nemající pastýřů. Ale líto je mi také upřímně těch obětavých kněží, přepínajících své síly, spravující tři, čtyři, ano i sedm až dvanáct far. Na vyučování náboženství na školách nestačí a s námahou zdolávají množství úřední i pastorační práce, snášejíce obětavě s ohrožením vlastního zdraví všechno břímě dne i horko. Ach, chvějí se obavou při myšlence, co bude potom, až staří zemrou a mladí vyčerpáni námahou padnou!? Kdo přijde na jejich místo?

Denně přicházejí deputace a naléhavé žádosti o nové kněze. Žel Bohu, nemohu na tyto oprávněné žádosti odpovědět jinak než: trpělivost a – nemám. Ale jak dlouho mohu vybízeti k trpělivosti? Tak dlouho až celé farnosti ztratí svůj křesťanský ráz a propadnou hmotě, sobectví a smyslům? Vyhledky ukazují, že tato zlá situace potrvá na dlouhá léta, ano, že se bude ještě zhoršovat. Kéž by to viděli naši bratři víry i z jiných šťastnějších diecézí, kéž by nám nějak pomohli. Jejich ovečky se k nám zatoulaly, měli by nám v duchovní péči o ně též pomoci.

Avšak pomoc odjinud je nejistá a den se připozdil. Proto mi nezbývá jiného než vybízeti vás znova a znova, drazí duchovní bratři, abyste napnuli všechny síly, abyste pracovali s mnohonásobným nadšením a zachraňovali, co se dá prostě zachránit. Království Boží je cílem útoku a jen odvážní se ho zmocňují. Vaše práce je vyčerpávající a únavná, někdy se zdá po lidsku skoro marnou. Připomínám vám však slova Kristova: Já jsem odměnou vaší velikou. Jménem Spasitelovým i jménem vámi zachráněných duší vám blahorečím a děkuji. A modlím se za vás denně, stále na vás myslím, abyste vydrželi, abyste neumdlěli a nezanechávali žádného úseku vinice Kristovy, který by nebyl neobdělán. Buďte si vědomi dobře: Actio, to není jen práce, to je všestranná činnost a podnikavost, to je iniciativní postoj ke každému úkolu, kterého žádá doba a který je ušlechtilý a pro spášu duší potřebný. Bez zvýšené činnosti neumožníme věřícím v neděle a svátky účast na oběti nejsvětější, nezprostředkujeme dítkám ve školách sladkou nauku Kristovu a Boží hlas nedolehne včas ke každé duši, aby se stal její časnou i věčnou záchranou. Bez oběti nezachráníme pro národ křesťanství a národ křesťanstvím.

Chtěl bych poděkovat a povzbudit i ty drahé laické katechety a katechetky, kteří nahrazují svou apoštolskou obětavostí nedostatek kněží vyučováním náboženství ve škole i mimo ni a obětavou výpomocí v pastorační práci. Bůh vidí jejich snahy a připravuje jim hojnou odměnu. Se stejným zadostučiněním konstatuji, že porůznu i páni profesori a učitelé vypomáhají při vyučování náboženství. Jejich vzácný příklad zaslouží si nejkrásnější pochvaly a následování. Ale ať svých obětí nikdy nelitují. Námaha spojená s výchovou mládeže je nejučinnějším prostředkem k zabezpečení mravnosti v národě, k záchraně zdravých generací a Bohu tak milá, že za ni slibuje výslovně velkou odměnu. Nezapomínejte proto na slova božského Učitele: „A kdokoliv by podal píti i jednomu z maličkých těchto jen číši studené vody tolik proto, že je můj učedník vpravdě pravím vám, neztratí své odplaty.“ (Mat. X, 42.)

Apoštolát laiků, čili katolická akce

Mluvím-li již o práci náboženské a výchovné, tu nelze pominouti a nedoporučiti tu činnosti horlivých katolíků laiků, již nazýváme Katolickou akcí. Poslední papežové nepřestávají zdůrazňovati nezbytnost účasti laiků na pastorační činnosti kněží a v tomto svém přání jdou tak daleko, že dobře organisovanou a úspěšnou činnost Katolické akce v jednotlivých zemích

považují za výraz opravdovosti a hloubky náboženského života těch zemí. Kde by bylo tedy nutno volati s větším oprávněním po spolupráci laiků a duchovenstva, než v této diecési, kde bez organizované součinnosti věřících s farní správou nebyl by snad ani namnoze vůbec náboženský život možný!?

Všichni máme býti živými údý jednoho organismu Církve a nelze mluvit o zdravém těle, nalézají-li se v něm některé orgány, byť snad i podřadnějších funkci, v naprosté nečinnosti. Nelze mluvit o křesťanech a katolících tam, kde jejich víra se neproměňuje v skutky apoštolátu. Proto má každý podle svých schopností naléztí své pravé místo ve farní pastorační činnosti, neboť: „Jako totiž v jednom těle máme mnoho údů, ale všichni údové nemají téhož úkolu, tak i my počtem mnozí jsme jedním tělem v Kristu, každý jednotlivec však údem jeden druhého.“ (Řím. XII, 4–5.) Nejširší organická a vzájemně se doplňující součinnost věřících v závislosti s duchovní správou, a to na všech polích náboženského, kulturního a pastoračního snažení, musí býti tedy v této diecési nezbytně po léta nutnou složkou apoštolátu, nemá-li propadnouti odkřesťanění, zmaterialisování a mravnímu rozkladu.

Rozhlédněte se jen kolem a uvidíte sami, kolik to naléhavých úkolů – organisace bohoslužeb, vyučování náboženství ve škole i mimo školu, příprava dítek k sv. přijímání, zaopatření umírajících, záchrana a udržování kostelů, společenská organisace náboženského života, ochrana mravně ohrožené mládeže, pomoc trpícím aj. – volá právě po nejširším laickém apoštolátě a jen jím může být alespoň zčásti uskutečněn. Prosíme vás tedy, drazí věřící, ve jménu Ježíše Krista trpícího a milujícího, hledajícího duše bloudící, hlaste se ochotně u svých duchovních správců ke spolupráci, usnadňujte jejich úkoly, učíňte sami, na co oni nestačí, a připravujte půdu jejich kněžské působnosti.

Časem se nám snad podaří zorganizovati práci Katolické akce v diecési i v jednotlivých farnostech a koordinovati účelněji pastorační službu. Na to však nečekejte, protože d'ábel nečeká, nýbrž obchází, hledaje, kde by škod natropil. Připravujte již zde předpoklady pro pozdější úspěšnou práci a konejte ihned sami to, co vám vnuká vaše křesťanské svědomí, abyste nepřišli pozdě. Dokažte již dnes svou horlivostí, že i v budoucnu bude možno právě na vás se spolehnout. Hlavně však musíte býti přesvědčeni, že tam, kde není apoštolské činnosti, duchovní život chřadne, a kde není života, tam se usazuje mravní lhostejnost, sobectví, nevěra a smrt.

II. SACRIFICIUM – OBĚŤ

Mimořádné doby vyžadují mimořádného vypětí sil a to se nikdy neobejde bez sebezáporů a obětí. Ale

obětavost je zárukou úspěchu.

Zcela zvláštní a početné úkoly, před něž nás nepřipravené postavila doba, vyžadují opravdu lidí celých, charakterů obětavých, hořících nadšením a žhavou tužbou splnit své poslání a nezklamat naději, které v ně byly vloženy.

V naší diecési není ještě převážně dokončeno a ustáleno vyrovnání zájmů a sil na nejrůznějších polích snažení. Je proto pochopitelné, že se narází všude na větší překážky. Nedostatek sil, zvláště odborných a vyškolených, činí naši práci ještě svízelnější. V práci náboženské a pastorační je to cítiti ještě v mnohem větší míře, protože pro práci duchovní nelze jen tak jednoduše přeškolovat. K té je potřebí vyššího volání a zvláštních darů Ducha sv., kterým se nelze tak snadno naučiti. Nedostatek odborného vzdělání a řádné průpravy může býti však úspěšně doplňován a nahrazen obětavostí a nadšením. V dobách zvláštních potřeb rozdává i Duch sv. zvláštní své dary. Což rozhodovalo v dějinách o vítězství velkých věcí vždy jenom množství a odborné vzdělání? Nebylo to často právě ono vnitřní nadšená a zápal živený neochvějnou vírou v nadpřirozenou pomoc Boží a odhodlání ke krajní sebeoběti, jež rozhodlo nakonec o vítězství Božího díla? Vždyť dvanáct prostých a celkem nevzdělaných rybářů jezera

Genezaretského otevřelo cestu učení Kristovu do celého světa a připravilo mu půdu pro velkolepé vítězství ve společnosti i v srdcích milionů.

Proto opakují s Ježíšem Kristem i já všem těm kdož zastrašeni nepřízní poměrů a nedostatkem sil obávají se o osudy Božích zájmů v této diecézi: „Neboj se, malé stádce, neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám království.“ (Luk. XII, 32.) Nebojte se ani vy, drazí bratři a sestry, kteří jste se odhodlali pracovat pro zájmy království Božího ve svém okolí. Dělejte vše, co je ve vašich silách, a modlete se. Bůh vaši oběť svým časem po zásluze jistě odmění hojnými výsledky. Království Boží se dostaví. „Hleďte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno bude vám přidáno.“ (Mat. VI, 33.) Dějinný vývoj dá vám jednou za pravdu a dokáže, že vaše služba byla nejužitečnější a nejpodstatnější. Budoucí pokolení budou vám za to vděčna, že jste upevňovali mravní základy národa v době a na místě nejpotřebnějším a k vaší práci budou vzhlížeti jednou s obdivem, uznáním a vděčností.

Oběť nejsvětější

A zdůrazňuji-li potřebu oběti, nemohu opomenouti obrátiti vaši pozornost na oběť nejsvětější, eucharistickou. Lidstvo bylo očištěno, pozvednuto a vykoupeno jen obětí: obětí Syna Božího na Kalvárii. Sebezápory a všechny přinášené oběti věřících spojují se s touto obětí nevýstižné ceny a nabývají pak zcela jiné, mnohem vyšší a záslužnější účinnosti. Proto výsledky obětí přinesených pro Krista nelze ani měřiti měřítkem časným a hodnotiti je toliko lidsky vynaloženým úsilím. Jejich ovoce je přebohaté a zaručené, protože jsou oplodněny a zúrodněny obětí krve Kristovy, která se slévá s obětmi věřících a svatých, aby vytvořila před tváří Prozřetelnosti Boží mohutný tok milosti strhující síly a nevyličitelné očištné smírné moci.

Proto je žádoucno, aby oltáře našich chrámů nebyly opuštěny, aby na nich planula všude oběť nejsvětější, jež by se vznášelo ve spojení s obětmi věřících nepřetržitě k nebesům, a svolávala na nás Boží požehnání. Jen nejvyšším zájmem jednotlivců i celého národa, aby byl hlavně v neděle a zasvěcené svátky Kristus na oltářích všech kostelů diecése obětován, abyste mohli obětovati s knězem sebe, své radosti i starosti – a dodávati tak své oběti ve spojení s Kristem nejvyšší smírné ceny. Dokud bude sloužena ve všech našich farnostech mše sv. a věřící jí budou účastni s vírou a zbožností, dotud bude zajišťována pro vás zvláštní ochrana Boží a nebezpečí pohrom budou od vás vzdalována.

Vím, s jakými obtížemi je to všecko spojen hlavně zde v pohraničí. Prosím vás však důrazně v zájmu vaší vlastní spásy. Podnikněte všechno, aby duchovní v neděli mohl k vám zavítat a usnadněte mu to všemi způsoby! Vynasnažte se však také sami, abyste byli v neděle a svátky vždy účastni mše sv. a neobávejte se, že při tom něčeho zameškáte. Naopak, požehnání Boží bude veliké, tak velké, že se mu hodnotou nevyrovná žádná práce, kterou byste v den Bohu zasvěcený vykonali. Buďte pamětlivi napomenutí Ducha sv.: Nebude-li Pán sám stavěti domu, marně se namáhají, kdo jej staví. Marně vstáváte časné zrána a marně se ukládáte k odpočinku v pozdní večer. (Žalm 126.) Nic vám to nepomůže, protož Bůh není s vámi. Zato účastí n oběti nejsvětější a šetřením dnů svátečních svoláte nejvíce požehnání pro svou práci i kolektivní práci národa. Vy, vaše rodiny, vaše děti, vaše zaměstnanectvo pozvednou se tak nejsnáze z ubíjející všednosti týden, která při delším trvání zapřičiňuje všeobecné zhrubnutí mravů, lhostejnost a necitelnost i ve věcech nejposvátnějších.

Příprava nových služebníků oltáře.

Avšak jak má býti sloužena mše sv. při takovém nedostatku kněží? Není oltářní oběti bez služebníků oltáře. Potřebujeme šiky nových, horlivých, obětavých a zbožných kněží. Tento problém zaměstnává od počátku nejvíce mou mysl i srdce a způsobuje mi největší bolest a starosti. A jelikož jde víc o záležitost Boží než lidskou, nepřestávám opakovat vám všem znova a znova: Proste Pána žně, aby vám poslal dělníky na svou žeň. Bude to as jediný bezpečný, i když zdlouhavý a nákladný způsob, jak umožniti a zvýšiti příliš nových služebníků oltáře. Vaše

modlitby, váš příkladný život rodinný a péče o správnou křesťanskou výchovu dítek rozhodnou nakonec o křesťanském charakteru vaší diecése. Nynější situace je smutná a temná. Nepřihlásili se již letos potřebný počet jinochů, kteří uposlechnou volání Pána žně, smutný stav bude se ještě zhoršovat. Přihlásí-li se, budou to červánky, které zvěstují blížící se jisto.

Povolání k duchovnímu stavu, ať již světskému či řeholnímu, je ovšem především dílem milosti Boží, které si musíte svým životem a svou modlitbou zasloužiti. Proto se nezdráhám tvrditi, že tato diecése bude mít tolik a takové kněze, kolik a jakých si svým životem a svými modlitbami na Bohu vynutí.

Jsou ovšem i jiné prostředky, které otevírají cestu milosti Boží, a ty jsou ve vaší moci. Především je již čas odhodlati se konečně k přesvědčení že věnovati Církvi své syny pro duchovní stav je nejvznešenější službou netoliko Bohu, a duším, nýbrž i národu, státu a společnosti. Uvést v přítomné době hodné jinochy na dráhu duchovní v této ohrožené části naší vlasti je nejušlechtlejší a nejzáslužnější službou našemu lidu a nejbezpečnější záštitou jeho mravní zdatnosti pro budoucnost. Bez kněží nebude snadného spojení s nebem, nebude však ani radosti na zemi. Nebude mravnosti, nebude poctivosti, spravedlnosti, ani křesťanské lásky a naše mládež bude propadat mravní lhostejnosti a tupé resignaci, i když půjde o oběť ve věcech nejposvátnějších.

Měl by tedy nastati i v nazírání na poslání duchovního stavu radikální obrat a měli byste to prakticky dokázat.

Malý seminář pro středoškolské kandidáty kněžství v Bohosudově je již v činnosti a čeká s otevřenou náručí na vaše dítky. Také kněžský seminář v Litoměřicích bude po prázdninách znovu otevřen a očekává toužebně, že se přihlásí mnoho těch bohoslovců, kteří jsou odhodláni k misionářské činnosti v našem pohraničí.

Jde o dílo nesmírně záslužné, veliké, vznešené. Křesťanští jinoši, nebojte se přihlásiti do šiku těch, kdož chtějí sloužit Bohu, duším, národu a lidstvu. Křesťanské matky a otcové, vaše správná výchova, váš krásný příklad, vaše opravdová láska k dětem, vaše povzbuzení může často rozhodnout o povolání vašeho syna k duchovnímu stavu. Rovněž i katecheti, profesori, učitelé, vedoucí výchovných ústavů a spolků mládeže mohou spolupracovat účinně a záslužně se svým biskupem, aby nebyl velitelem v boji o záchranu duší bez potřebných vojáků. Jste schopni to dokázat? K této výzvě se ještě vrátím s podrobnějšími pokyny a nepřestanu vám připomínat vaše nejvyšší povinnost. Nezapomínejte, že pro nejbližší dobu vaší nejsvětější povinností je spolupracovati se svým biskupem na získávání, výchově a podpoře dobrých kněžských povolání.

III. CARITAS – LÁSKA

Víme ze zkušenosti, že přílišná, dlouhotrvající oběť nakonec unaví. I luk stále napjatý buď se jednou uvolní, anebo praskne. Chápu dobře, že nelze žádati po mém duchovenstvu a po mých věřících po dlouhou dobu mimořádných obětí, a kdybych nevěděl, že zde nejsou po ruce trvalé zdroje nadpřirozené posily, jimiž může býti i práce plně oběti nepřetržitě živena, nikdy bych se k tomu neodhodlal.

Kde je láska, tam není bolesti a smutku

Tyto zdroje nevyčerpatelné postily a nadšení však máme. Naleznete je ve správně chápané a odhodlané lásce. V nadpřirozené lásce k svému vyššímu poslání, k svému zvláštnímu, vznešenému povolání pracovati na záchraně duší pro život věčný i záchraně světa pro dobu života časného. Vždyť kde je láska, tam není utrpení, a dostaví-li se, bývá přijímáno s láskou. Tak asi miloval i Ježíš Kristus své utrpení, poněvadž v něm spatřoval jedinou cestu k naší spáse. Tak milovaly utrpení svaté duše, poněvadž v něm viděly posvěcení své lásky, prahoucí po záchraně duší. I my musíme míti mnoho této nadpřirozené lásky, chceme-li pomoci duše pro život věčný zachraňovati.

Láska překonává všechny rozpory a všechno překonává. Zde v pohraničních krajích naší diecése žije mnoho bratří a sester nejrůznějšího ideového zaměření a rozmanitých životních zkušeností a nároků. Obyvatelé sem přišli z nejrůznějších končin a přebývají zde i příslušníci různých vyznání a původů. Ze všech těchto nám drahých bratří a sester chceme vytvořit jednu vnitřně sjednocenou a milující se rodinu. Chceme, aby všichni k sobě našli srdečný poměr a měli se upřímně rádi. Vzájemná nedůvěra, která se porůznu v důsledku revolučních poměrů poválečných usadila a která byla snad i po mnohé stránce vysvětlitelná, nemůže trvat věčně, musí ustoupit postně vzájemnému porozumění, aby se všude co nejdříve rozproudil normální, na zdravých a spravedlivých základech založený společenský život. Sobecké a stranické zájmy, touha po majetku, obava před útokem a poškozením ze strany bližního zapříčinily namnoze situace a nálady, jež vytvořily živnou půdu pro nepřejícnost a nenávisť, pro vzájemné poškozování, osočování a vyhraněný nepřátelský postoj. Ale to nejsou dobré předpoklady pro zdravý vývoj, upevnění jednoty a zabezpečení státu.

Všechny takové rozpory a nedostatky můžeme odstranit s konečnou platností jedině dobře míněná křesťanská láska, láska prýstící z víry a živěná milostí nadpřirozenou. Smysl pro přátelské porozumění a odhodlání k užitečné pozitivní práci poslouží zdravému soužití mnohem lépe nežli vzájemný boj a předstihování. Láska křesťanská tu má velké, rozsáhlé pole velmi záslužné činnosti.

A jde-li o práci na duchovní obnově diecése, mám na mysli především onu lásku nadpřirozenou, která nás činí milými Bohu, živými a životaschopnými údy mystického těla Ježíše Krista, rovnoprávnými dítkami jedné velké křesťanské rodiny a jednoho Otce, který jest v nebesích. Příslušnost k velké křesťanské rodině, jež láskou překonává všechny rozdíly, byla ve vás založena již křtem svatým. Ale hříchem možno toto živé příslušenství ztratit a státi se pro sebe i pro jiné zcela neplodnými a neschopnými vyššího duchovního života.

Proto je nutno nadpřirozenou lásku, tj. milost Boží v sobě ustavičně žít a posilovat. Ztracení lásky, činící nás dítkami Božími, možno znova nabýti dobrou sv. zpovědí. Chráníme ji a rozmnožujeme nejlépe častým sv. přijímáním, dobrými skutky a modlitbou. Přičiňte se, drazí bratři a sestry, aby ve vašem nitru přebýval neustále Bůh, jenž jest Láska. – Kdyby v naší duši nebylo nepřetržitě této všemohoucí Lásky, která jediná uschopňuje naši lásku k velkým a vytrvalým obětem a činí je sladkými, pak veškeré naše namáhání nepřineslo by očekávaného ovoce a nakonec by nás unavilo. Jedině Láska, - Bůh vládnoucí trvale a neomezeně lidským nitrem, má sílu uschopnit je tak, aby nakonec láskou všechno přemáhalo.

Takovou lásku má na mysli apoštol národů sv. Pavel, když o ní praví mimo jiné: „Láska je shovívavá, dobrotivá; láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou; všechno snáší, všemu věří, všeho se naděje, všecko přetrpívá. Láska niky nepomíjí.“ (1. Kor. XIII, 4 atd.)

Láska je nejučinnějším výchovným prostředkem

Avšak pole, na němž obětavá prozřetelná láska může činiti pravé divy a zázraky, je nadějně a požehnané pole apoštolátu mládeže. Mládež žije láskou a láskou se nechá nejlépe přitáhnout a ovládnout. Láskou čistou se nechá povznést k andělským výšinám, láskou nečistou, pseudoláskou strhnout v hlubiny neřesti.

Do zdejšího pohraničí přišlo mnoho mladých lidí a uzavřeno bylo mnoho manželství. Nyní slyším s radostí, že pohraniční obce se hemží mladou drobotinou. Různé stížnosti na mravní úchytky a neodpovědnosti dorůstající mládeže, které se tu a tam vyskytují, byly by brzy překonány, kdybychom byli schopni dát dobrou výchovou pevný mravní základ těm nejmenším. K tomu je povolána na prvním místě svým přirozeným posláním rodina. Prosím ji, aby si byla vždy vědoma, že u rodinných krbů se kladou nejbezpečnější základy šťastných životů.

Obávám se však, že na to v mnohých případech nestačí, že namnoze svého vysokého poslání není schopna chápati. A tu se obracím s doléhavou prosbou na všechny ty činitele, kteří svou výchovnou prací nějakým způsobem rodinu doplňují a pokračují v její výchovné práci, aby přistupovali k mládeži s největší úctou a láskou a věnovali jí veškerou svoji obětavou pozornost. Zvláště škola, ale i různé výchovné instituce a organizace mládeže mohou tu vykonat dílo velmi záslužné, budou-li na výši a porozumí-li před Bohem a před dějinami svému svatému poslání. A jelikož jde o věc tak důležitou, o vštípení pevných mravních zásad a návyků do útlé duše a srdce dítěte, tu naléhám na všechny, kdož přistupují k dítěti v odpovědné snaze učiniti z něho dokonalého, vyrovnaného, mravně založeného člověka, aby neopomíjeli k nenahraditelné škodě nejučinnější výchovnou silou, tj. náboženství, které je tam, kde jde o výchovu k důsledné mravnosti, prostě nenahraditelné. Příkladně se, aby náboženství mohlo vykonat na srdce a duši dítěte svůj blahodárný vliv a usnadňuje mu to. Potom shledáte jistě, že se vaše výchova setká se zdarem a zvláštním požehnáním Božím. Načínáte však záměrně mládeži přístup ke Kristu nesnadným a neradostným, protože to by se vám příliš vymstilo. Buďte pamětlivi slov božského Učitele: „Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně, neboť takovým patří království nebeské.“ (Mat. XIX, 14.) A jiných: „Kdo by však pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby mlýnský kámen zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubiny mořské.“ (Mat. XVIII, 6.)

A vy, mladí moji přátelé, uvěřte mi. Bez opravdové lásky ke Kristu a Jeho zákonu, bez úcty e ctnosti a mravnosti neodoláte nástrahám dnešního světa, který má pojmy o mravnosti zcela zvrácené. Proto dopřejte milosti Boží, aby pracovala neomezeně ve vašem krásném srdci a otevřete jí je dokořán. Ona vás posílí proti pokušení a způsobí, že život, který se jiným zdá bezúčelným a neradostným, bude pro vás pramenem těch nejkrásnějších radostí a nejcennějších zásluh. Jen tak se pro život připravíte odpovědně a jen tak se na vás budeme do budoucna dívat s nejkrásnějšími nadějemi.

Křesťanská charita

Konečně bych vám chtěl ještě doporučit jednu z nejzáslužnějších institucí, která je vlastně praktickým výplodem křesťanské lásky: Katolickou Charitu. Je to organizovaná křesťanská dobročinnost a láska. Zvláště po čas okupace a po ní vykonala u nás podivuhodné dílo záchrany a pomoci pro ulehčení trpkého osudu mnohých trpících bratří a sester a zachránila před mravní a fyzickou zkázkou mnoho naší mládeže. Ve své nejširší službě potřebným a trpícím pokračuje obětavě i dnes a má vždy ruce plné práce. Přál bych si, aby její působnost na půdě naší diecése byla co nejširší a nejopravdovější, a nemělo by býti ani jediné farnosti, v níž by farní Katolická Charita nerozvíjela svou milosrdnou činnost.

Chudé a potřebné budeme míti vždy mezi sebou. Přes všechna sociální opatření a společenské reformy zůstanou tu vždy mezery, které bude moci vyplniti svou obětavou láskou jediné křesťanská Charita. Je nejvroucnějším přáním mého srdce, aby nebylo v naší diecési takových trpících, strádajících a nemocných, kteří by neměli alespoň nezbytné k živobytí a k záchraně.

A v tomto ohledu nesmí býti rozdílů mezi národnostmi a třídami. Ani soukromý názor jednotlivců a skupin nemůže omezovati konání dobra tam, kde je zcela nutné, poněvadž to, co je požadováno právem přirozeným, nesmí býti člověku žádným jiným právem odpíráno. Proto takoví postižení, kteří z jakýchkoliv příčin nemají ke komu ve svých potřebách se obrátiti, měli by naléztí vždy pohotovou, přátelskou pomocnou ruku aspoň v křesťanské Charitě.

Nepůsobí-li zatím ve všech farnostech organizovaná Katolická Charita, tu vás prosím, drazí věřící, mějte alespoň vždy srdce i ruku otevřenou ku pomoci všude tam, kde váš bližní strádá a trpí, a kde vám vaše křesťanské svědomí prikazuje pomoci. Organizujte si zatím charitativní akce ve svých osadách podle nejnaléhavějších místních potřeb a očekávejte i v tomto směru dalších pokynů s pevným odhodláním, že se rádi podle nich v budoucnu zařídíte.

S takovými úmysly a s tímto programem k vám přicházím, drazí bratři a sestry v Kristu. Můj i váš pracovní program pro budoucí rok, pro celý život máte naznačen. Sám se jím chci řídit a prosím vás upřímně, abyste také podle těchto pokynů ve svém křesťanském, soukromém i veřejném životě postupovali.

Odhodláte-li se všichni k radostné spolupráci pro upevnění království Kristova ve svém srdci i kolem vás v diecési, k práci obětavé, založené na nadpřirozené, účinné lásce, pak právě započatý nový rok přinese nám přes všechny přechodné obtíže mnoho dobrého a bude rozhodujícím krokem k dalšímu, šťastnému, požehnanému vývoji, Bude i pro vás novým, úspěšným krokem ke křesťanské opravdovosti,

Budu prosit Boha, který se stal člověkem, aby se tak stalo, aby ve vás našel vždy ochotné nástroje své svaté vůle. Potom i Jeho požehnání spočine v plné míře v novém roce na vás, na vašich rodinách, na vaší práci, a pocítíte mnoho vnitřní radosti z vykonaného dobra. I vy se modlete v posvátné době vánoční hojně na tento úmysl.

Výprošuji vám na Božském Dítěti, knížeti pokoje, na přímluvu Jeho nejčistší Matky Panny Marie, pomocnice křesťanského lidu, a sv. Štěpána, prvomučedníka, patrona diecése a mého osobního ochránce, pokoj a mír, jehož svět dáti nemůže a z té duše vám a vaší práci žehnám.

+ Štěpán, biskup

Dáno v Litoměřicích na svátek sv. Štěpána, prvomučedníka, patrona diecése, dne 26. prosince 1947.